

FACTSHEET

Gemeentelijk ouderbeleid

Een hulpmiddel om het gemeentelijk ouderbeleid te vernieuwen en te verscherpen aan de hand van inzichten uit de onderzoeksliteratuur, toegespitst op het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden.

IN DIT FACTSHEET

1. **Ouderbetrokkenheid:** wat verstaan we eronder? Welke vormen zijn er?
2. **Gemeenten en ouderbetrokkenheid:** waarom ouderbeleid? Wat verwacht de inspectie? Uitbreiding en verdieping van het ouderbeleid.
3. **Bevindingen uit onderzoek:** wat zijn de werkzame factoren bij ouderbetrokkenheid? Het belang van diversiteit in het beleid.

OVER DIT FACTSHEET

Dit factsheet is gemaakt voor gemeenten die het ouderbeleid willen actualiseren op basis van wetenschappelijke kennis over ouderbetrokkenheid. Het kan gebruikt worden om samen met partners uit het onderwijsachterstandenbeleid (nieuwe) ambities vast te stellen. Het is geen handreiking, gemeenten kiezen zelf op welke manier zij de inzichten die in dit factsheet staan, kunnen verwerken in hun beleid.

Gemeenten hebben vooral te maken met ouderbeleid in de voor- en vroegschoolse educatie (vve), mede omdat de Inspectie van het Onderwijs verwacht dat zij op dat gebied beleid ontwikkelen. Daarom richt dit factsheet zich in de eerste plaats op ouderbeleid in de voor- en vroegschool. Voor gemeenten die verder reikende ambities hebben, staan er ook inzichten in die voor ouderbeleid in het primair en voortgezet onderwijs van belang zijn.

Karin Hoogeveen & Janneke Schilder

m.m.v. Eddie Denessen, Hilde Kalthoff en Heleen Versteegen

WAT IS OUDERBETROKKENHEID?

We hanteren de definitie uit de handreiking ouderbetrokkenheid voor gemeenten (Hoogeveen & Versteegen, 2013):

"Alle vormen van belangstellende betrokkenheid van de ouders bij de begeleiding van hun eigen kind, bij de groep waarin hun kind zit en bij de peuterspeelzaal of school als geheel én alle vormen van belangstellende betrokkenheid van de voorschoolse instelling of school bij de thuissituatie van het kind."

.....

In deze beschrijving zien we een wederkerigheid, het gaat niet alleen om activiteiten van de ouders, maar ook om die van de (voor)school. In de afgelopen jaren zien we de term partnerschap opduiken. Het gaat dan om het uitgangspunt dat ouders en school als gelijkwaardige partners met elkaar optrekken, met als gemeenschappelijk doel het optimaliseren van de ontwikkeling van het kind. In eerste instantie werd gesproken over educatief partnerschap, maar steeds vaker wordt dit vervangen door pedagogisch partnerschap om aan te geven dat er vooral op het terrein van opvoeding een gezamenlijke verantwoordelijkheid ligt.

Ouderbetrokkenheid is een breed begrip dat kan verwijzen naar verschillende activiteiten, zoals het verrichten van hand- en spandiensten, inspraak van ouders, het bieden van een cognitief stimulerende thuissituatie, het bezoeken van ouderbijeenkomsten, bijwonen van tienminutengesprekken etc. Het gaat om meeleven, meehelpen, meedenken en meebeslissen.

VORMEN VAN OUDERBETROKKENHEID

Er zijn veel verschillende omschrijvingen en definities in omloop over ouderbetrokkenheid. Internationale onderzoeksliteratuur over ouderbetrokkenheid in het onderwijs hanteert meestal de volgende indeling (Epstein, 2001):

1. **Parenting:** de voorwaardenscheppende rol van ouders, ouders creëren een ondersteunende thuisomgeving voor hun kind.
2. **Communicating:** effectieve communicatie school-ouder en ouder-school over schoolprogramma's en de voortgang van het kind.
3. **Volunteering:** het verrichten van vrijwilligerswerk door ouders in en om de school.
4. **Learning at home:** ouders krijgen handvatten voor het helpen van hun kind thuis bij het huiswerk en andere curriculumgerelateerde activiteiten, zoals besluiten nemen en planning.
5. **Decision making and advocacy:** formele ouderparticipatie, zoals in de MR.
6. **Collaborating with the community:** ouders krijgen informatie over bijvoorbeeld gezondheid, cultuur, recreatie, maar ook over bijvoorbeeld naschoolse programma's.

"Het Kabinet wil dat ouders en scholen in een gelijkwaardig gesprek een passende aanpak afspreken (...) Scholen, kinderen en jongeren floreren bij ouderbetrokkenheid. Daarom willen we de samenwerking tussen school en ouders versterken."

Regeerakkoord, 2017

GEMEENTELIJK OUDERBELEID EN ONDERWIJSACHTERSTANDENBELEID

We hebben het in dit factsheet over ouderbeleid in het kader van onderwijsachterstanden. Niet alle vormen van ouderbetrokkenheid zijn even effectief om onderwijsachterstanden te verminderen. Uit een overzichtsstudie naar verschillende soorten ouderbetrokkenheid, blijkt dat **ouderbetrokkenheid thuis** de sterkste voorspeller is van leerresultaten van kinderen. Andere vormen van ouderbetrokkenheid kunnen samenhangen met leerprestaties van kinderen, maar vertonen geen rechtstreeks verband (Desforges & Abouchar, 2003).

WAT VERWACHT DE INSPECTIE VAN HET ONDERWIJS?

Er is voor een gemeente geen wettelijke verplichting om ouderbeleid te voeren, maar de Inspectie van het Onderwijs verwacht dat wel. De inspectie houdt sinds 1 oktober 2010 (Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie) toezicht op de kwaliteit van vve. Het vve-toezicht richt zich zowel op het gemeentelijke beleid als op de kwaliteit van vve op de kinderopvanglocaties. In het onderzoekskader van de inspectie 2017 komen ouders nadrukkelijk aan de orde, zowel op gemeentelijk niveau als op locatieniveau.

De inspectie verwacht dat gemeenten beleid ontwikkelen voor een actieve participatie van ouders van doelgroeppeuters om achterstanden te bestrijden. Een gemeente geeft aan:

- welke doelen zij nastreeft op het gebied van ouderbetrokkenheid;
- op welke wijze zij deze doelen wil behalen (inclusief inanciering/subsidiëring);
- welke instellingen hierbij betrokken zijn;
- welke concrete resultaten zij verwacht te behalen;
- hoe zij nagaat of de doelen behaald zijn.

Een analyse van de ouderpopulatie is wenselijk, zodat duidelijk is wie de ouders zijn en rekening gehouden kan worden met de diversiteit onder ouders (Inspectie van het onderwijs, 2017).

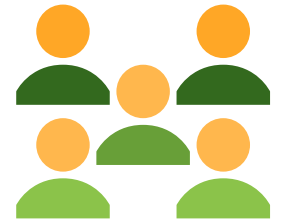

WELKE AMBITIES KUN JE VERDER NASTREVEN?

Gemeenten kunnen ook op andere manieren een rol spelen bij het betrekken van ouders om achterstanden bij kinderen te voorkomen en bestrijden. Hieronder beschrijven we manieren waarop dat kan. We hebben ze in een volgorde gezet: van relatief eenvoudig uit te voeren tot meer complexe maatregelen/activiteiten.

1. Ouderpanels. Ouders kunnen op verschillende manieren rechtstreeks betrokken worden bij de ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijk ouderbeleid. Dat kan bijvoorbeeld door het instellen van ouderpanels, divers van samenstelling, maar ook door focusbijeenkomsten met ouders te organiseren of door een vragenlijst uit te zetten onder ouders (Emmelot, 2013).

2. Ondersteuning van ouders thuis. Sommige voorschoolse locaties bieden, in aanvulling op vve, ook educatieve en/of opvoedondersteuning door middel van centrumgerichte programma's. Daarnaast kan een gemeente gezinsgerichte programma's of methodieken financieren, zoals bijvoorbeeld de Stapprogramma's of de Voorleesexpress. Deze programma's laten ouders zien wat je thuis kunt doen om je kind te ondersteunen in de ontwikkeling (zie bijvoorbeeld: www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Opstap.html en <https://voorleesexpress.nl/>).

3. Kennisdeling en deskundigheidsbevordering. De gemeente kan ervoor zorgen dat de deskundigheid van professionals in het omgaan met ouders up to date blijft en dat professionals uit verschillende organisaties gelegenheid krijgen om kennis en ervaringen uit te wisselen. Er zijn gemeenten die jaarlijkse studiedagen of gemeentebrede bijeenkomsten organiseren voor alle partners die te maken hebben met ouders van doelgroepkinderen. Dat kan gaan over een specifieke groep ouders (laaggeletterd, ouders uit bepaalde landen, zoals Syrië), maar ook een uitwisseling over ouderbetrokkenheid in het algemeen kan zinvol zijn. Het vormen van leergemeenschappen waarin ouders en professionals kennis en ervaringen delen, is een vrij nieuwe ontwikkeling in Nederland. Het doel hiervan is het verbeteren van partnerschap school-ouder in de dagelijkse praktijk (Iliás e.a., 2016).

VERVOLG: WELKE AMBITIES KUN JE VERDER NASTREVEN?

4. Netwerkaanpak: Als een school nauw samenwerkt met de wijk en met relevante ketenpartners, dat wil zeggen organisaties uit onderwijs, zorg en welzijn en de bibliotheeksector, kan dat leiden tot betere schoolprestaties van kinderen met een risico op een onderwijsachterstand. In het buitenland, met name de VS, zijn positieve ervaringen opgedaan in netwerken waarin ook ouders vertegenwoordigd zijn, zie bijvoorbeeld National Network of Partnership Schools (<http://nnps.jhucsos.com>).

De gemeente kan hierin de regie voeren, zodat voorschoolse voorzieningen, schoolbesturen po, vo en mbo, bibliotheek, welzijn, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp – al dan niet op wijkniveau – samenwerken en de ouders goed in beeld hebben.

5. Doorgaande lijn 0-21 jaar. Er is toenemende aandacht voor ouderbetrokkenheid in een doorgaande lijn: voorschool – po – vo – mbo. Gemeenten kunnen, samen met de relevante partners, afspraken maken over de overgangen, bijvoorbeeld over de rol van ouders bij de overdracht van voorschool naar school. Veel gemeenten gebruiken een, samen met vve-partners ontwikkeld, overdrachtsformulier en protocollen waarin ook de rol van ouders beschreven staat.

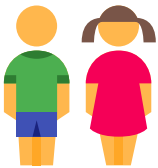
De overgangen zijn kwetsbare momenten voor de onderwijskansen van doelgroepkinderen. De gemeente kan met name bij de overgang van po naar vo, maar ook van vo naar mbo afspreken op welke wijze advisering plaatsvindt en welke rol ouders spelen. Het blijkt bijvoorbeeld dat kinderen met laagopgeleide ouders minder vaak een naar boven bijgesteld advies voor het vo krijgen in vergelijking met kinderen van hoogopgeleide ouders. Het is zaak om daar alert op te zijn als school en beleid op te ontwikkelen. Daar hoort bewustwording van docenten ook bij. Deskundigheidsbevordering van leerkrachten op het gebied van communicatie met ouders kan gemeentebreed plaatsvinden.

*Zie bijvoorbeeld Hoogeveen,
Jepma & Studulski, 2017*

VERVOLG: WELKE AMBITIES KUN JE VERDER NASTREVEN?

6. Integraal beleid. Ouderbeleid raakt niet alleen aan vve, maar ook aan armoedebeleid, laaggeletterdheid, gezondheid, zorg en opvoedingsondersteuning. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een sluitend netwerk van voorzieningen, zodat kinderen de opvang, onderwijs, zorg en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Ook de ouders behoren tot de doelgroepen van dit beleid. Bij integraal ouderbeleid worden de ouders gezien vanuit meer perspectieven (positie op de arbeidsmarkt, gezondheid, geletterdheid etc.). Maatregelen betreffen dan ook meerdere beleidsterreinen. Dat vraagt om 'ontschotting' van de gemeente, zodat beleidsmedewerkers met verschillende portefeuilles samenwerken aan het bestrijden van armoede, laaggeletterdheid en onderwijsachterstanden en aan het bevorderen van ontwikkelingsstimulering en gezond gedrag.

"Ieder schoolbestuur komt met lokale partijen (onderwijs, ouders, kinderopvang, jeugdhulp, gemeente, verenigingen) tot een gezamenlijke agenda om voor alle kinderen optimale kansen te creëren."

*Strategische agenda
PO-raad, 2018-2021*

WAT ZIJN DE WERKZAME FACTOREN ?

Wat doet ertoe bij ouderbeleid in het kader van het realiseren van gelijke kansen? Onderstaande bevindingen worden steeds opnieuw bevestigd in onderzoek. Bij het (verder) ontwikkelen van gemeentebreed ouderbeleid zijn zij daarom belangrijk. De gemeente heeft op veel van deze factoren geen rechtstreekse invloed, maar kan ze bijvoorbeeld bespreken met partners, verwerken in beleidskaders en subsidieregelingen en er rekening mee houden bij het financieren van initiatieven van anderen.

De **interactie** tussen ouders en kinderen is een sterkere voorspeller van leerresultaten dan de mate waarin ouders op school actief zijn (Desforges & Abouchaar, 2003).

De **ondersteuning** die ouders thuis aan hun kind geven, levert dan ook de belangrijkste bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen. Dat geldt voor alle leeftijden. Het gaat om: het bieden van een veilige en stabiele omgeving; sociaal emotionele ondersteuning; intellectuele stimulering en praten met het kind, bijvoorbeeld over school en de toekomst. Dat laatste is belangrijk in het kader van loopbaanoriëntatie en begeleiding (Desforges & Abouchaar, 2003). Verder kunnen ouders als constructieve rolmodellen fungeren, waarbij ze de waarde van onderwijs uitdragen en hoge, maar reële verwachtingen van hun kinderen tonen (Desforges & Abouchaar, 2003). Het bieden van een veilige en stabiele omgeving beperkt zich niet alleen tot het huis, maar geldt ook voor de wijk en de buurt waarin een kind leeft (Harris & Robinson, 2016).

Het stimuleren van activiteiten thuis is alleen zinvol als ouders weten hoe je dat op een goede, dat wil zeggen **sensitieve en ontwikkelingsgerichte**, manier uit kunt voeren (Zeece, 2005). Instellingen (voorschool, school, opvoedingsondersteuning) kunnen ouders ondersteunen bij een dergelijke sensitieve en ontwikkelingsgerichte opvoeding. Deze ondersteuning is gericht op de vier opvoedingsdoelen die ook de kinderopvang gebruikt: 1) het bieden van een gevoel van emotionele veiligheid, 2) gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties, 3) gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van sociale competenties en 4) gelegenheid bieden om zich normen en waarden, de cultuur van een samenleving eigen te maken (Rixsen Walraven, 2000).

VERVOLG: WAT ZIJN DE WERKZAME FACTOREN

Een sensitieve opvoeding bevordert de ontwikkeling van **zelfregulatie bij kinderen**. Als ouders ontwikkelingsgerichte activiteiten met hun kinderen ondernemen, moeten zij heldere instructie geven die past bij het niveau van het kind én hun kind op een sensitieve manier ondersteunen door complimenten te geven, niet af te wijzen en het kind ruimte bieden om zelf dingen uit te proberen (Mesman, 2010; Jeynes, 2010).

Ouders die **waarde hechten aan onderwijs** en hoge (maar reële) verwachtingen hebben van hun kind zijn van invloed (Castro et al. 2015), maar als ouders zelf geen ervaring hebben met het onderwijs kunnen (hoger opgeleide) familieleden en leeftijdgenoten die rol vervullen. Deze sleutelfiguren in de omgeving kunnen ouders aanvullen bij het helpen met huiswerk, planningen maken en adviseren bij bijvoorbeeld middelbare school- of studiekeuze (Rezai, 2017; Hadioui, 2011).

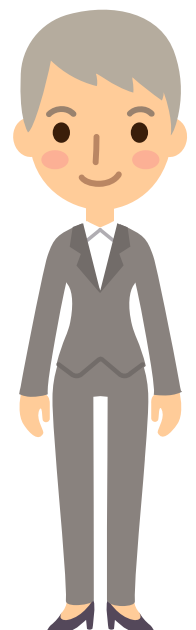
Het is het meest effectief als **gezinsgerichte en centrumgerichte opvoedingsprogramma's voor ouders worden gecombineerd**. Intensieve programma's van hoge kwaliteit, waarbij de nadruk ligt op het aanleren van ondersteunende en stimulerende vaardigheden bij ouders in het omgaan met hun kind, hebben de voorkeur (Blok, Fukkink, Gebhardt & Leseman, 2005).

Interventies zijn effectief als ze leiden tot een **duurzame verandering** van het interactieklimaat in het gezin én als ouders oprecht plezier beleven aan stimulerende interacties met het kind (Brice Heath, 2010).

Het is belangrijker een kind een omgeving te bieden waarin hij/zij in de gelegenheid wordt gesteld om te leren dan dat er hulp en toezicht is bij het maken van huiswerk. Het gaat om een **rustige en stimulerende thuisomgeving**, waarin het kind zo weinig mogelijk last heeft van storende of stressgevendende factoren. Dat kan ook een plek in de wijk zijn of bij een mentor/tutor thuis (Harris & Robinson, 2016).

AANDACHT VOOR DIVERSITEIT

Er is niet één succesfactor voor een succesvolle samenwerking met ouders en er is evenmin een standaard stappenplan. Voor een partnerschap met ouders is goede communicatie essentieel. Hierin is maatwerk, dus aandacht voor diversiteit, belangrijk. Ouders verschillen in wensen, behoeften en verwachtingen en het is de kunst om daarbij zo goed mogelijk aan te sluiten.

Een eerste stap is het leren kennen van de ouders en het opbouwen van een band. Het is dan raadzaam om je bewust te zijn van de achtergrond van ouders. Dat vraagt van professionals om een open houding en de bereidheid om eigen (voor)oordelen te zien er ter discussie te stellen. Voor gemeenten betekent dat dat zij soms voor bepaalde groepen ouders aparte activiteiten in het ouderbeleid opnemen, maar soms ook bewust niet. Een gemeente kan een voortrekkersrol vervullen bij deskundigheidsbevordering van organisaties in het omgaan met (specifieke groepen) ouders.

We bespreken hieronder verschillende groepen ouders, dat wil echter niet zeggen dat de beschrijvingen voor alle ouders in die groepen op gaat. Ook binnen de groepen zijn grote verschillen.

Financieel, cultureel en sociaal kapitaal

Kinderen van ouders met veel financieel, cultureel en sociaal kapitaal zijn in het voordeel ten opzichte van andere kinderen. Hun ouders maken meer en beter gebruik van de communicatie met leraren en de school om hun doel te bereiken en kunnen bovendien andere hulpbronnen aanboren, zoals bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding. Dat kan betekenen dat ouders met een hogere opleiding meer profiteren van ouderbeleid. Om dit te doorbreken is het essentieel dat met alle ouders, dus ook ouders met minder 'kapitaal', een dialoog gevoerd wordt. Dat kan vorm krijgen door extra aandacht voor deze ouders en door kritisch te zijn op de voorsprong die hoogopgeleide ouders hun kinderen geven.

VERVOLG: AANDACHT VOOR DIVERSITEIT

Laaggeletterde en laagtaalvaardige ouders

Bij het stimuleren van ouderbetrokkenheid van laaggeletterde ouders moet de nadruk liggen op wat ouders kunnen, zodat zij intensief betrokken zijn bij de ontwikkeling van hun kind. Ouderbetrokkenheid behelst niet alleen voorlezen, helpen met huiswerk of het ondernemen van intellectueel stimulerende activiteiten. Het kan ook de vorm hebben van liefde, ondersteuning, interesse, belangstelling, warmte en zorg. Alle ouders kunnen hun kinderen op hun eigen manier ondersteunen in hun ontwikkeling. Ouders die de basisvaardigheden lezen en schrijven missen, kunnen verhalen vertellen of samen zingen met hun kind. Bovendien zijn er tegenwoordig veel apps met geanimeerde prentenboeken die ook geschikt zijn voor laaggeletterde ouders (Stichting Lezen, 2017). Als gemeenten beleid hebben op het gebied van mediabewustzijn, kunnen zij daarin specifieke aandacht voor minder taalvaardige ouders opnemen.

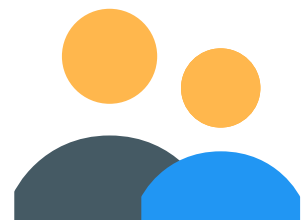

Ouders met een migratieachtergrond

Opvoedingsgewoontes kunnen per land uiteenlopen. Zo is bijvoorbeeld in sommige culturen de groep belangrijker dan het individu. Het is handig om daar rekening mee te houden. Een gesprek over gewoontes in het herkomstland is raadzaam, zodat - voor zover mogelijk - professionals kunnen aansluiten bij wat het kind thuis gewend is. Dat vraagt om culturele sensitiviteit. Professionals kunnen bij een gesprek over opvoeding ook de eigen opvoedingsnormen en -waarden tegen het licht houden. Ook is het nodig om bij een kennismaking te informeren naar de thuistaal. Ouders kunnen bijvoorbeeld gestimuleerd worden om voor te lezen in de taal die zij thuis met hun kind spreken.

Vluchtelingenouders

Door de vluchtelingenstroom en - meer recent - gezinshereniging is er meer aandacht gekomen voor ouders die 'nieuw' zijn in Nederland. Deze ouders moeten onder moeilijke omstandigheden hun weg vinden in de Nederlandse samenleving. Juist voor deze gezinnen is ouderbetrokkenheid van belang. Het is een manier om te wennen aan Nederland, kennis te maken met rituelen en gewoonten in de kinderopvang en het onderwijs en andere ouders te leren kennen. Professionals kunnen te maken krijgen met taalbarrières, culturele verschillen in de opvattingen over onderwijs en opvoeding en er kan sprake zijn van trauma's bij ouders en kinderen. Dat vraagt om specifieke deskundigheid.>>>

VERVOLG: AANDACHT VOOR DIVERSITEIT

>> Zij hoeven uiteraard geen specialist op het gebied van traumaverwerking te zijn, maar moeten wel alert zijn op afwijkend gedrag en weten wanneer en wie zij in kunnen schakelen als extra deskundigheid nodig is. De gemeente kan zorgen dat er aanvullende ondersteuning (tolken) en zorg voorhanden is en dat de sociale kaart voor professionals helder is (Bussel, 2018).

Vaders

Professionals in de zorg, opvoeding en onderwijs gaan er nogal eens automatisch vanuit dat moeders het eerste aanspreekpunt zijn. De rol van mannen zien zij dan over het hoofd. Er zijn weliswaar grote verschillen in de tijd die vrouwen en mannen aan hun kinderen besteden (Portegijs, Cloin & Roodsaz, 2016), maar vanuit het oogpunt van ontwikkeling van kinderen is het gewenst dat alle ouders betrokken zijn. Zodra vaders meer tijd besteden aan kinderen, heeft dat – net als bij moeders – positieve effecten (Lamb, 2010). Die aandacht draagt bij aan de cognitieve ontwikkeling van kinderen en hun prestaties op school (Nord & West, 2001). Ook blijkt vaderbetrokkenheid positief gecorreleerd met sociaal-emotionele ontwikkeling en sociale competenties van kinderen (Formoso, Gonzales, Barrera & Dumka, 2007).

'De ouderavonden worden slecht bezocht' is een veelgehoorde klacht van scholen. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat een ouderavond vooral bestaat uit het geven van informatie aan ouders (die zij meestal ook kunnen lezen op de website of in een informatieboekje). We zien dat steeds meer scholen de traditionele ouderavonden afschaffen en vervangen door meer interactieve vormen van oudercontact, zoals bijvoorbeeld: een welkomgesprek waarin wensen, behoeften en verwachtingen over en weer ter sprake komen, een themabijeenkomst gebaseerd op wensen en behoeften van ouders, het bieden van mogelijkheden voor het stellen van vragen over en weer, huisbezoeken.

"Ouders komen niet, dus zijn niet betrokken".

WAT BEPAALT OF OUDERS EEN ACTIEVE ROL WILLEN EN KUNNEN SPELEN?

Partijen die rechtstreeks met ouders te maken hebben, dienen zich te realiseren dat niet elke ouder dezelfde mogelijkheden heeft om te voldoen aan wat er van hen verwacht wordt. Dat kan veroorzaakt worden door bepaalde achtergrondkenmerken, zoals we hierboven beschreven, maar ook individuele opvattingen en ervaringen van ouders spelen een rol. Als ouders niet op school komen, hoeft dat zeker niet te betekenen dat zij niet betrokken zijn bij hun kind. Vrijwel elke ouder wil immers graag het beste voor zijn of haar kind. Bij het ontwikkelen van ouderbeleid is het essentieel om te weten welke factoren bepalen of een ouder wel of niet deelneemt aan ouderactiviteiten. Dat voorkomt teleurstellingen, bijvoorbeeld bij slecht bezochte ouderavonden (zie kader) en kan de gemeente en instellingen behulpzaam zijn bij het bepalen van de juiste strategie om ouders te bereiken.

Uit een groot aantal onderzoeken blijkt dat de volgende factoren bepalen of een ouder wel of niet betrokken wil zijn bij school en het onderwijs van zijn/haar kind:

- **Competenties van ouders:** geloof in eigen kunnen, inhoudelijke kennis/vaardigheden en kennis die zij hebben van het schoolsysteem
- **Rolopvatting van ouders:** wat hoort volgens hen bij de verantwoordelijkheid van de school en wat bij de verantwoordelijkheid thuis
- **Eigen ervaringen van ouders met leren en hun eigen school**
- **Wensen en behoeften van ouders**
- **Opvatting over het nut van ondersteuning** thuis en de invloed van ouders op het leren
- **Perceptie die ouders hebben van de uitnodigende houding** van de school en leraren
- **Ambities en verwachtingen** voor het kind
- **Plezier** in betrokkenheid
- **Mogelijkheden:** tijd, energie, communicatiemiddelen

(Onder andere gebaseerd op het theoretisch model van Hoover-Dempsey, Walker, Jones & Reed, 2002)

VERDER LEZEN

De Hogeschool Rotterdam heeft een groot aantal instrumenten voor diverse onderwijstypen gebundeld in een gereedschapskist voor ouderbetrokkenheid:
<https://www.hogeschoolrotterdam.nl/onderzoek/projecten-en-publicaties/talentontwikkeling/gereedschapskist/gereedschappen2/#flex>

De databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut bevat 249 programma's voor hulp bij opgroeien en opvoeden. Deze interventies zijn door een onafhankelijke erkenningscommissie beoordeeld en erkend als 'goed onderbouwd' of 'effectief'. www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies

http://www.delokaleeducatieveagenda.nl/bookups/Factsheet_Ouderbetrokkenheid.pdf

[https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Voor-en-vroegschoolse-educatie-\(vve\)/Wat-is-ouderbetrokkenheid](https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Voor-en-vroegschoolse-educatie-(vve)/Wat-is-ouderbetrokkenheid)

<https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/van-jeugd-naar-volwassenheid/Gemeenten/Stappenplan-gemeenten>

<https://www.poraad.nl/ledenondersteuning/toolboxen/school-kind-omgeving/ouderbetrokkenheid>

<https://www.kinderopvangtotaal.nl/digitaal-prentenboek-stimuleert-leesvaardigheid/>

Bakker, J. T. A., Denessen, E. J. P. G., Dennissen, M. H. J., & Oolbekkink-Marchand, H. W. (2013). Leraren en ouderbetrokkenheid: Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

Blok, H., Fukkink, R. G., Gebhardt, E. C., & Leseman, P. P. M. (2005). The relevance of delivery mode and other programme characteristics for the effectiveness of early childhood intervention. *International Journal of Behavioral Development*, 29(1), 35-47.

Brice Heath, S. (2010). Family literacy or community learning? Some critical questions on perspective. In: Dunsmore, K. & Fisher, D. *Bringing literacy home*. 15-41.

Bussel, M. van (2018). Werken met vluchtelingenpeuters. *KinderopvangTotaal*.
<https://www.kinderopvangtotaal.nl/magazine-artikelen/werken-met-vluchtelingenpeuters/>

Castro, M., Expósito-Casas, E., López-Martín, E., Lizasoain, L., Navarro-Asencio, E., & Gaviria, J. L. (2015). Parental involvement on student academic achievement: A meta-analysis. *Educational Research Review*, 14, 33-46.

Denessen E.J.P.G. (2017a). *Verantwoord omgaan met verschillen: sociale-culturele achtergronden en differentiatie in het onderwijs*. Oratie 26 juni 2017. Leiden: Universiteit Leiden.

Denessen, E. (2017b). Ongelijke kansen in het onderwijs: verklaringen en voorstellen voor beleid. In: Hoogeveen, K., Jepma, IJ & Studulski, F. (red.) (2017). *Kansen bieden in plaats van uitsluiten*. Jubileumuitgave 1992-2017. Utrecht: Sardes. 19-38.

Desforges, C., & Abouchar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: A literature review. London: Department for Education and Skills.

Emmelot, Y. (2013). *Educatief partnerschap realiseren: Opbrengsten van begeleiding door FORUM op drie scholen van Agora in Zaandam*. Amsterdam: Kohnstamm Instituut.

Epstein, J. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Boulder, CO: Westview Press.

Formoso, D., Gonzales, N. A., Barrera, M. & Dumka, L. E. (2007). Interparental relations, maternal employment, and fathering in Mexican American families. *Journal of Marriage and Family*, 69, 26-39.

Hadioui, el I. (2011). *Hoe de straat de school binnendringt. Denken vanuit de pedagogische driehoek van de thuiscultuur, de schoolcultuur en de straatcultuur*. Utrecht: APS.

Harris, A. L., & Robinson, K. (2016). A New Framework for Understanding Parental Involvement: Setting the Stage for Academic Success. *RSF: The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences*, 2(5), 186–201 (2016).

Hoogeveen, K. & Versteegen, H. (2013). *En nu... de ouders! Werken aan een samenhangend ouderbeleid voor VVE 0 – 4 jaar. Een handreiking voor gemeenten*. In opdracht van het ministerie van OCW. Utrecht: Sardes.

Hoogeveen, K., & Schilder, J. (2016). Ouderbetrokkenheid van ouders met een kind in het eerste jaar vmbo. *Pedagogiek*, 36, 289-306.

Hoogeveen, K., Jepma, IJ & Studulski, F. (red.) (2017). *Kansen bieden in plaats van uitsluiten*. Jubileumuitgave 1992-2017. Utrecht: Sardes.

- Hoogeveen, K., Versteegen, H. & Spierenburg, A. (red.) (2017). De stem van ouders voor succesvolle samenwerking. Sardes Special 22. Utrecht: Sardes.
- Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M. T., Jones, K. P., & Reed, R. P. (2002). Teachers involving parents (TIP). Results of an in-service teacher education program for enhancing parental involvement. *Teaching and Teacher Education* 18, 843-867.
- Iliás, M., Willemen, A., Dobber, M., Pels, T., Oosterman, M., & Schuengel, C. (2016). Een schoolleergemeenschap met leerkrachten en ouders. *Pedagogiek*, 36, 307-337.
- Inspectie van het onderwijs (2017). Onderzoekskader 2017 voor het toezicht op de voorschoolse educatie en het primair onderwijs.
- Jeynes, W. (2010). The Saliency of the Subtle Aspects of Parental Involvement and Encouraging that Involvement: Implications for School-Based Programs. *Teachers College Record*, 112 (3), 747-774.
- Lamb, M. E. (ed.) (2010). The role of the father in child development. (5th ed.). New York: Wiley.
- Ma, X., Shen, J., Krenn, H. Y., Hu, S., & Yuan, J. (2016). A meta-analysis of the relationship between learning outcomes and parental involvement during early childhood education and early elementary education. *Educational Psychology Review*, 28, 771-801.
- Menheere, A., & Hooge, E. (2010). De betrokkenheid van ouders bij het schoolleren van hun kinderen. Een literatuurstudie naar de betekenis van ouderbetrokkenheid voor de schoolse ontwikkeling van kinderen. Amsterdam: Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding, Hogeschool Amsterdam.
- Mesman, J. (2010). Oud geleerd, jong gedaan. Investeren in ouders bevordert onderwijskansen van kinderen. Oratie 24 september 2010. Leiden: Universiteit Leiden.
- Nord, C. W. & West, J. (2001). Fathers' and mothers' involvement in their children's schools by family type and resident status. National Center for Education Statistics. Washington, DC: U. S. Department of Education.
- Portegijs, W., Cloin, M., Roodsaz, R. & Olsthoorn, M. (2016). Lekker vrij!? Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/Atria.
- Rezai, S. (2017). The Rise of the Second Generation: the role of social capital in the upward mobility of descendants of immigrants from Turkey and Morocco. Dissertatie. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Riksen Walraven, J. M. A. (2000). Tijd voor kwaliteit in de kinderopvang. (Oratiereeks). Amsterdam: Vossiuspers/Universiteit van Amsterdam.
- Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R., & Bus, M. (2007). Ouders, scholen en diversiteit. Ouderbetrokkenheid en -participatie op scholen met veel en weinig achterstandsl leerlingen. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit.
- Stichting Lezen (2017). Leesbevordering in gezinnen met weinig leescultuur. Over het hoe en waarom van het betrekken van laagopgeleide en laaggeletterde ouders bij de leesopvoeding. Amsterdam: Stichting Lezen, p.49-64.
- Zeece, P. D. (2005). Using literature to support low literate parents as children's first literacy teachers. *Early Childhood Education Journal* 32 (5), 313-320.